

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนคนไทยโดยทั่วไป ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม อยู่บนพื้นฐานของความไม่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนทั่วไปได้อย่างเป็นปกติสุข หากระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวและอัตราการ เติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมประชาชนทั่วไป ทุกสาขาอาชีพ ในทางกลับกัน หากระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการหดตัวและเกิดอัตราการถดถอยอย่างต่อเนื่อง แล้วนั้น ย่อมส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประชาชนทั่วไป ทุกสาขาอาชีพด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่ง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ เกิดจากปัจจัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางการเมือง การ เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมทั้ง ภายในและภายนอกประเทศ ล้วนส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การดำเนินชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ประชาชนทั่วไปควรหันมาให้ความสนใจต่อการวางแผนการใช้ชีวิตของตนเองให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ในอนาคต

การวางแผนทางการเงิน เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับบุคคลทั่วไป เพราะสามารถช่วยให้การ จัดการทางการเงินของแต่ละบุคคลเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด และสามารถที่จะบรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ครอบครัวยุคใหม่ใน สังคมไทยโดยทั่วไปส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนทางการเงินในการดำเนินชีวิต และยังมี การใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย โดยมีข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ระบุว่าคนไทยนั้นมีการใช้จ่ายหมด ไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงได้หาแนวทางที่แก้ปัญหาค่าใช้จ่ายเกินตัว และส่งเสริมการ พึ่งตนเอง รู้จักความพอประมาณ และไม่ประมาท ตามแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเห็นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง รู้จัก ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ คำนึงถึงหลักเหตุผลและการประมาณตน พร้อมกับทรงเตือนสติ ประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต พร้อมกับได้มีแนวคิดที่จะให้ประชาชนรู้จักการจัดทำบัญชี จึงได้ทำการรณรงค์ให้ประชาชนจัดทำ

บัญชีครัวเรือนมาตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน (2551) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของประชาชนและระบบให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีภูมิคุ้มกันตามการแก้ไขความยากจน กระจายความเจริญสู่ชนบท และลดช่องว่างของรายได้

การทำบัญชีครัวเรือน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวทางสู่ความพอเพียง ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้จักประมาณตนเอง มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มีสติในการดำรงชีวิต ซึ่งการวางแผนที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีการจดบันทึกข้อมูลที่ต้องการ มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน เพื่อจัดทำเป็นบัญชีครัวเรือน และนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาหาวิธีการเพิ่มรายรับและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อให้เกิดความพอดี หากมีส่วนที่เหลือก็ให้เก็บไว้ออมเพื่อใช้ในอนาคต (นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร, 2550: หน้า 25)

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ทราบรายรับ รายจ่าย และหนี้สินของครัวเรือน รายรับเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากการประกอบอาชีพหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยน เช่น เงินเดือน ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร รายได้จากการขายสิ่งของเหลือใช้ เป็นต้น หนี้สินเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากแหล่งภายนอก โดยมีภาระที่ต้องชดใช้คืนในอนาคต เช่น การกู้ยืมเงินจากธนาคาร การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน การรับเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ต้องชดใช้คืนภายในระยะเวลาที่กำหนด การซื้อเงินผ่อน การเช่าซื้อ และการซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ เป็นต้น รายจ่ายเป็นเงินหรือของมีค่าที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งของหรือบริการ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร เป็นต้น
2. ทำให้ทราบว่าครัวเรือนมีเงินคงเหลือเท่าใด ในแต่ละวัน
3. นำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการเงิน จัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่าย ว่ารายจ่ายใดมีความจำเป็น รายจ่ายใดไม่มีความจำเป็น สามารถตัดออกได้

สภาพสังคมปัจจุบันเป็นสังคมของการบริโภค การสื่อสารทุกอย่างเป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้คนใช้เงินเพื่อบริโภคเกินปัจจัยสี่ เป็นผลให้คนส่วนใหญ่มีหนี้สินที่เกินความจำเป็น ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปหันมาจัดทำบัญชีครัวเรือน จึงมีส่วนสำคัญในการยกระดับการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยประชาชนสามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและก่อประโยชน์ได้มากที่สุด ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชุมชน พื้นที่อำเภอบางกรวย

จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำบัญชีครัวเรือนและเป็นข้อมูลเผยแพร่ให้กับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีความต้องการต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนแตกต่างกัน
2. การออมและใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันของประชาชนที่แตกต่างกันมีความต้องการต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนแตกต่างกัน
3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนมีผลต่อความต้องการในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนทุกคนที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง และองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 103,930 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน องค์การบริหารส่วนตำบลบางสีทอง องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง และองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน โดยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) โดยเลือกชุมชนจากเทศบาลอำเภอบางกรวยจำนวน 35

ชุมชน และตำบลบางขนุนจำนวน 5 ชุมชน รวมเป็น 40 ชุมชน และสุ่มตัวอย่างตามสะดวกจากประชาชนในชุมชนดังกล่าวชุมชนละ 10 ราย รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้งสิ้นจำนวน 400 ราย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตำแหน่งทางสังคม การศึกษา ของชุมชน รายได้ หนี้สิน แหล่งข่าวสาร อาชีพหลัก ประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติการบันทึกบัญชีครัวเรือน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดทำบัญชี หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาบันทึก การควบคุมภายใน การรายงาน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อื่นๆ ของธุรกิจหรือกิจการต่าง ๆ

บัญชีครัวเรือน หมายถึง การแสดงหรือบันทึกจำนวนเงิน รับ จ่าย ประจำวันของครัวเรือน โดยแสดง วัน เดือน ปี รายการรับ-จ่าย และจำนวนเงิน

ครัวเรือน หมายถึง ครอบครัวที่อยู่ในบ้านเรือนเดียวกัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

รายรับ หมายถึง รายได้ของครัวเรือนต่อเดือนจากการประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน รับจ้าง และอาชีพเสริมต่าง ๆ

รายจ่าย หมายถึง รายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าการศึกษา บุตร ค่ารักษาพยาบาล และอื่น ๆ

การออม หมายถึง เงินที่เหลือจากรายรับที่หักค่าใช้จ่าย หรือเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายตามความจำเป็น

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

2. ทำให้ทราบถึงความต้องการของชุมชนต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในพื้นที่อำเภอ
บางกรวย จังหวัดนนทบุรี
4. ทำให้ได้แนวทางในการวางแผนการสอนทำบัญชีครัวเรือน